

Kategori: Pasientbehandling/Legemidler/Generelle retningslinjer	Gyldig fra/til:04.05.2023/04.05.2026
Organisatorisk plassering: Helse Bergen HF/Fellesdokumenter/Ledelse og styringssystem	Versjon: 1.02
Godkjenner: Ingrid Smith	Retningslinje
Dok. ansvarlig: Jørn Arne Svendsen	Dok.id: D73026

Innholdsfortegnelse

1	Retningslinjens formål	1
2	Pasienter retningslinjen gjelder for	1
3	Personell fagprosedyren gjelder for	1
4	Ansvar	1
5	Definisjoner.....	2
6	Ransaking / undersøkelse og kroppsvisitasjon med lovhjemler	2
6.1	Somatiske enheter	2
6.2	Psykiatriske enheter	2
6.3	Rusmedisinske enheter	3
7	Funn og beslag av legemidler og ulovlige rusmidler	3
7.1	Funn og beslag av illegale rusmiddel som bør meldes i Synergi	4
8	Referanser.....	4
9	Endringer siden forrige versjon.....	5

1 Retningslinjens formål

Bidra til å sikre forsvarlig helsehjelp ved at enheten treffer vedtak om at legemidler, lovlige eller ulovlige rusmidler (narkotika) kan beslaglegges og evt. destrueres, se [lovhjemler](#).

2 Pasienter retningslinjen gjelder for

Innlagte pasienter som besitter legemidler, lovlige eller ulovlige rusmidler (narkotika) som kan påvirke helsehjelpen eller som pasienten oppbevarer i Helse Bergen, se [Straffeloven § 231 Narkotikaovertrødelse](#) ; [Legemiddelloven §24](#).

3 Personell fagprosedyren gjelder for

- Medarbeidere i [Hospitaldrift Sikkerhet](#).
- Helsepersonell med pasientkontakt.
- Nivå 2- og Nivå 3 ledere i Helse Bergen

4 Ansvar

- [Hospitaldrift Sikkerhet](#) kontakter politiet for overlevering av narkotika anonymt til politiet
  - For steder / lokasjoner utenom det sentrale sykehusområdet i Helse Bergen gjør Hospitaldrift sikkerhet avtaler med politiet om henting av narkotika.
  - Voss sjukehus avtaler med lokalt politi om henting av narkotika.
- **Nivå 2 / nivå 3 ledere:**
  - kan treffe vedtak om at legemidler, rusmidler eller skadelige stoffer kan beslaglegges.

- kan etter samråd med behandlende lege beslaglegge legemidler utskrevet av lege utenfor institusjon. Lege som har foreskrevet medikamentet i utgangspunktet skal informeres om dette fra Helse Bergen.
- kan treffe vedtak om at beslaglagte legemidler som etter medisinsk vurdering anses som utilrådelig å levere tilbake ved utskrivning skal tilintetgjøres

5 Definisjoner

Legemidler omfatter generelt produkter til mennesker eller dyr som kan brukes til å forebygge eller behandle sykdom, eller som påstås å virke på denne måten.

Narkotika er et fellesnavn for ulovlige rusgivende substanser, også kalt **illegale rusmidler**. Hvilke rusmidler som er illegale i Norge reguleres gjennom Legemiddelverkets narkotikaliste. Listen omfatter tradisjonelle rusmidler som heroin og cannabis, men inneholder også en rekke rusgivende legemidler, eksempelvis morfin.

Nødverge er en handling som ellers ville være straffbar, men er lovlig når den

- a) blir foretatt for å avverge et ulovlig angrep
- b) ikke går lenger enn nødvendig, og
- c) ikke går åpenbart ut over hva som er forsvarlig under hensyn til hvor farlig angrepet er, hva slags interesse som angrepet krenker, og angriperens skyld. se Straffeloven §18. Nødverge

Rusmidler er ulovlige og reseptbelagte substanser som kan påvirke sanseopplevelsene, stemningsleie og utløse følelse av rus.

OBS! Begrepene «ulovlige rusmidler» og «narkotika» brukes om hverandre i lovverket. I legemiddeloven brukes begrepet «narkotika» og i Forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i institusjon brukes begrepet «ulovlige rusmidler»

6 Ransaking / undersøkelse og kroppsvisitasjon med lovhjemler

6.1 Somatiske enheter

Personalet har ikke lov å undersøke pasientens rom eller eiendeler hvis pasienten ikke har samtykket til dette. Undersøkelse av pasientens rom eller eiendeler kan kun gjennomføres i somatiske avdelinger i nødverge- eller nødrettssituasjoner. Dette kan være aktuelt for å sikre forsvarlig helsehjelp eller en annen interesse, fra en fare for skade som ikke kan avverges på annen rimelig måte (Straffeloven §§ 17, 18).

6.2 Psykiatriske enheter

Har eget lovverk for ransaking og kroppsvisitasjon, Psykisk helsevernloven kap.4 Gjennomføring av psykisk helsevern.

- Før det treffes vedtak etter lovens kapittel 4, skal pasienten gis anledning til å uttale seg der dette er mulig, og opplysningene nedtegnes og ligge til grunn for vedtaket.
- Ved begrunnet mistanke om at rusmidler, legemidler eller skadelige stoffer er innført i en institusjon i psykisk helsevern, kan den faglig ansvarlige, legen, psykologen, annet vedta at pasientens rom eller eiendeler skal undersøkes og at det skal foretas kroppsvisitasjon av pasienten (§ 4-6 Psykisk Helsevernloven - Undersøkelse av rom og eiendeler samt kroppsvisitasjon og § 4-7. Beslag).

- Vedtaket skal nedtegnes uten opphold. Pasienten og pasientens nærmeste pårørende kan påklage vedtaket til kontrollkommissjonen.

6.3 Rusmedisinske enheter

Har eget lovverk for ransaking og kroppsvisitasjon – se Forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i institusjon §§ 8, 9 .

- Vedtak om kroppsvisitasjon og undersøkelse av pasient og brukers rom og eiendeler gjøres ved begrunnet mistanke om at legemidler, rusmidler eller skadelige stoffer vil bli forsøkt innført eller er innført i institusjonen, når dette er nødvendig for å oppnå formålet med oppholdet.

Krav til vedtak etter forskriften av forvaltningslovens generelle kapitler:

- *Vedtaket skal være skriftlig, nedtegnes uten opphold og inntas i pasientjournal*
  - *Vedtaket må begrunnes, dvs. at det må fremgå hvorfor vilkårene for vedtaket anses oppfylt*
  - *Pasient/bruker skal gis nødvendig veiledning om innholdet i vedtaket*
  - *Pasient/bruker skal gis anledning til å uttale seg før vedtaket treffes*
  - *Pasient/ bruker skal ha en kopi av vedtaket, med begrunnelse, hvor det skal opplyses om klagerett til fylkesmannen og klagefrist.*
- Fortvarig fastholding i akutt nødsituasjon gjør at forholdene ikke tilsier at pasienten høres og at vedtaket ikke skriftliggjøres før tiltaket iverksettes (beslutes). Da er fastholdingen en avgjørelse og ikke et vedtak.
  - Rutinekontroll av pasienter og brukere kan innføres ved innleggelse og etter opphold utenfor institusjonen for å hindre innføring av legemidler og rusmidler.
    - Kontrollen kan omfatte undersøkelse av pasientens eller brukerens eiendeler og kroppsvisitasjon uten avledning av pasienten eller brukeren.
    - Rutinekontroll kan bare innføres når dette er nødvendig for å oppnå formålet med oppholdet. Mindre inngripende tiltak skal være vurdert. Institusjonen skal dokumentere at vilkårene for å innføre rutinekontroll er oppfylt.
  - Ved beslag av ulovlige rusmidler skal politiet kontaktes fortrinnsvis av Hospitaldrift Sikkerhet.

7 Funn og beslag av legemidler og ulovlige rusmidler

- Ved funn og beslag av ulovlige rusmidler skal Hospitaldrift Sikkerhet kontaktes og få overlevert legemidlene i en anonym pakning. De vil overlevere pakningen videre til politiet.
  - For lokasjoner utenfor det sentrale sykehusområdet kan Hospitaldrift Sikkerhet av praktiske grunner avtale med politiet om at de henter beslaget. NB Denne anbefalingen gjelder ikke Voss sjukehus.

- *Illegale rusmidler legges i en anonym pakning som **ikke** skal merkes med pasientnavn. Rusmiddelet låses inn i påvente av at Hospitaldrift Sikkerhet henter dette. Personalet må håndtere rusmidlet varsamt med tanke på at dette kan være stoff som påvirker nervesystem og sanseapparat.*

- *Ikke oppgi pasientens navn eller hvilken enhet pasienten er innlagt på til politiet!*

Lov om helsepersonell §21. Hovedregel om taushetsplikt
Når leger finner narkotika (2014) Tidsskriftet

- Funn og beslag av legemiddelet dokumenteres i pasientens journal av behandlende enhet, se Kvittering på overlevering av våpen, farlige gjenstander og ulovlige rusmidler
- Beslaglagte legemidler som er mulig å identifisere (i emballasje eller lignende) kan kasseres iht. Retur av legemidler.

7.1 Funn og beslag av illegale rusmiddel som bør meldes i Synergi

Er denne retningslinjen fulgt, og det ikke har oppstått noen uønsket hendelse meldes dette ikke i Synergi. Hvis det har oppstått en uønsket hendelse:

- Melder: velg "uønsket hendelse" – "Pasientrelatert" eller «Driftsrelatert»
- Saksbehandler: velg uten konsekvens, skriv "Illegale rusmiddel" under mine stikkord, slik at det er lettere å ta ut statistikk. Hak av "Vis/legg til e-postmottaker før lagring" og legg til enhetsleder for Hospitaldrift Sikkerhet.

8 Referanser

Interne referanser

1.1.13-04	Kvittering på overlevering av våpen, farlige gjenstander og ulovlige rusmidler
1.2.2.2-10	Retur av legemidler
1.2.2.4-11	Oversikt over A-preparater
1.2.9.2-02	Blodsmitte og beskyttelse mot stikkskader
1.8.3-04	Håndtering av avfall
5.3.9.2.1.1-02	Avfallshåndtering
19.3.2.9.2-03	Retningslinjer ved bruk av tvang

Eksterne referanser

3.2.2.11.20 Lommerus
1.19.5.12 Spesialisthelsetjenesteloven § 3-14. Adgang til tilbakeføring ved rømming fra behandling for rusmiddelavhengighet m.m.
1.19.10.1 Straffeloven §17. Nødrett
1.18.4.2 § 9. Beslag og tilintetgjøring av legemidler, rusmidler, skadelige stoffer og farlige gjenstander
1.17.11.1.1 § 1-4 Den faglige ansvarlige for vedtak
2.18.2 Helsedirektoratet. Bruk av tvang under opphold i rusinstitusjon 2018
1.18.4.1 § 8: Kroppsvisitasjon og undersøkelse av pasient og brukers rom og eiendeler
2.16.5.3.1 Hospitaldrift Sikkerhet
1.9.1.9 Lov om helsepersonell §21. Hovedregel om taushetsplikt
1.17.11.3 Psykisk helsevernloven kap.4 Gjennomføring av psykisk helsevern
1.19.10.2 Straffeloven §18. Nødverge

[3.1.7.1 Når leger finner narkotika \(2014\) Tidsskriftet](#)

[1.19.10.4 Straffeloven § 231 Narkotikaovertrødelse](#)

[2.18.1 Beslag av narkotika, destruksjon - svar på spørsmål. Brev fra Helsedirektoratet \(2016\)](#)

[1.13.1.2.1 § 24 Narkotika. Legemiddeloven](#)

9 Endringer siden forrige versjon

Retningslinjen er felles for foretaket, med unntak av Voss sjukehus. Den har vært til intern høring hos foretaksjurister og enheter innen psykiatri og rus.